

The Development of the Model of School Administrative Effectiveness on School-based Management for Schools under the Secondary Education Office Area 25

Taweesak Somnok¹, Teerawat Yiumsaeng² and Surawat Thongbu³

Received	Reviewed	Revised	Accepted
16/03/2563	20/04/2563	02/05/2563	07/05/2563

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) study the components of the model of the school administrative effectiveness on the school-based management 2) develop the model of the school administrative effectiveness on the school-based management and 3) evaluate the model of the school administrative effectiveness on the school-based management for schools under the secondary education office service area 25. The research procedures were divided into three phases. The first stage was to study the components of the model of the school administrative effectiveness on the school-based management by synthetic the data, in-depth interview from 9 professionals and 119 samples. The second stage was the development of the model of the school administrative effectiveness on the school-based management by using the focus group and connoisseurship. And the third stage of the research was the evaluation of the model of the school administrative effectiveness on the school-based management for schools under the secondary education office service area 25 with 1 school and 24 co-researchers.

The results found that: 1) The components of the model of the school administrative effectiveness on the school-based management for schools under the secondary education office service area 25 were decentralization, participation administration, learners' characteristic, and achievement and learning organization. 2)

¹ Ed.D. Student (Educational Management), Rajabhat Maha Sarakham University.

E-mail: taweesaksonnok.wat2520@gmail.com

² Lecturer of Educational Management, Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University.

E-mail: Teerawat.ti@rmu.ac.th

³ Lecturer of Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University. E-mail: drsuawat.t@gmail.com.

The development of the model in the accuracy, possibility, and profitability was high overall. And 3) The result of the evaluation of the model from the experiment according to, the form, the quality of the operation by the indicators, and the satisfaction of the participants was high in every aspect.

Keywords: Model Development, School-based Management

การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

ทวีศักดิ์ สมนอก⁴, อีระวัฒน์ เยี่ยมแสง⁵ และ สุรวาท ทองบุ⁶

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยการทดลองใช้ การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยสังเคราะห์ข้อมูล สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 119 คน ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยการสนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์อ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ และ ระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยการทดลองใช้ในสถานศึกษา 1 แห่ง มีกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 24 คน

ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ การกระจายอำนาจ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การมุ่งเน้นคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 2) ผลการพัฒนารูปแบบโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ผลผลการประเมินการรูปแบบโดยการทดลองใช้ ในภาพรวมของการดำเนินการตามรูปแบบจากรายการปฏิบัติตามตัวชี้วัด คุณภาพของรายการที่ปฏิบัติตามตัวชี้วัด และความพึงพอใจผู้เข้ารับการพัฒนาตามรูปแบบ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

⁴ นักศึกษาปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารจัดการการศึกษา) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

⁵ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

⁶ อาจารย์พิเศษประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานที่มีจุดหมายในการพัฒนาผู้เรียนทุกคน เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ ทักษะ เจตคติและทักษะการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ ทักษะการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (The Ministry of Education. 2010) สอดคล้องกับ Werayut Chatakan (2011) ที่กล่าวว่าการศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพคน เพราะการจัดการศึกษาเป็นปัจจัยในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิดและคุณธรรมของบุคคล เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมและสร้างภูมิปัญญาให้แก่บุคคล การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะช่วยให้ประชาชนมีคุณธรรม สามารถดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถพัฒนาตนเองและร่วมพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นกระแสแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ เป็นสังคมที่ต้องอาศัยองค์ความรู้และเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge based economy) ซึ่งมีผลให้การบริหารจัดการศึกษาไทยต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการแข่งขันและความมุ่งมั่นตามความคาดหวังของสังคม

ดังนั้นในกระบวนการบริหารจัดการจึงต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ซึ่งเป็นความจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องสนใจใฝ่รู้ และพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะทำให้การบริหารจัดการขององค์กรอยู่รอด บังเกิดผลดี และบรรลุตามวัตถุประสงค์และจากการปรับเปลี่ยนบริบทโครงสร้างของการบริหารจัดการศึกษาไทยตามรูปแบบใหม่ในปัจจุบันที่ให้ความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษา โดยมีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและมีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและให้ความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์บนเวทีโลก ซึ่งมุ่งถึงความมีประสิทธิผลเป็นสิ่งสำคัญ และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดยังขึ้นอยู่กับผู้บริหาร เพราะสะท้อนถึงพฤติกรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษานั้นๆ (Teera Runcharoen. 2010) นอกจากนี้ประสิทธิผลของโรงเรียนยังมีความสัมพันธ์กับเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่มีการกำหนดไว้ (Sumrit Kangpheng. 2008) การมีความร่วมมือ ร่วมใจกันในการทำงาน ก็ถือเป็นตัวแปรหนึ่งที่แสดงถึงประสิทธิผลของโรงเรียน (Gamage. 2003) และโรงเรียนที่มีประสิทธิผลยังมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็งอีกด้วย (Hoy & Miskel. 2001)

สำหรับการบริหารจัดการการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายการศึกษาที่เรียกว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมตามมาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยยึดหลักการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ความเป็นเอกภาพในด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและมีอิสระในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาที่จะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง (The

Ministry of Education. 2008) โดยเฉพาะในกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิผลเพื่อนำไปสู่ “โรงเรียนคุณภาพ” ซึ่งถือเป็นนโยบายเร่งด่วนที่สำคัญในการเป็นกลไกให้เกิดการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีความเป็นเลิศ เกิดความเสมอภาคในการบริการทางการศึกษาที่เท่าเทียมกันและได้มาตรฐาน (Office of the Education Council. 2004) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องสร้างองค์กรของตนเองให้เป็นองค์กรที่มีคุณภาพ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้จัดการความรู้ พัฒนาความรู้ พัฒนาความคิดและพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิผล อันหมายถึงผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพตามที่กำหนดไว้

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สถานศึกษามีความพร้อมในการรองรับการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา เนื่องจากเป็นการเน้นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน การกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังโรงเรียนโดยตรง การบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยมีความเชื่อว่าโรงเรียนสามารถบริหารจัดการตนเองได้ โรงเรียนมีอำนาจและความรับผิดชอบโดยตรงต่อการดำเนินงานของโรงเรียน โดยมีความเชื่อว่าโรงเรียนมิใช่เพียงเป็นหน่วยปฏิบัติตามนโยบายหรือตามแผนงานที่หน่วยเหนือกำหนดเท่านั้น แต่เป็นหน่วยปฏิบัติที่สามารถวิเคราะห์ปัญหา กำหนดนโยบายวางแผนและบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง (Teera Runcharoen. 2010) แต่จากรายงานการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษากลับพบว่า สภาพปัจจุบันการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่สถานศึกษามีกฎหมาย กฎเกณฑ์และระเบียบรองรับที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งด้านงบประมาณ วิชาการ การบริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป แต่อย่างไรก็ตามสถานศึกษาก็ประสบปัญหาการบริหารจัดการศึกษารองรับการกระจายอำนาจในหลายด้าน ทั้งด้านปัจจัยการดำเนินงานและการบริหารจัดการ กล่าวคือ ด้านปัจจัยดำเนินการเกี่ยวกับกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคโดยเฉพาะด้านการบริหารงานบุคคลที่ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติ นโยบายของส่วนกลางที่เปลี่ยนแปลงบ่อย โครงสร้างการแบ่งส่วนงานที่ยังไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา บุคลากรและงบประมาณที่ยังไม่สอดคล้องและสัมพันธ์กับงาน วัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรที่ยังติดยึดกับวัฒนธรรมอำนาจ เป็นต้น ด้านการบริหารจัดการ เช่น การบริหารงานบุคคล ได้แก่ การสรรหาและการพัฒนาบุคลากรที่ยังไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการและบริบทของสถานศึกษา การบริหารงบประมาณ เช่น การจัดสรรงบประมาณที่ยังไม่สอดคล้องกับสภาพจริง การบริหารงานวิชาการ เช่น การกำหนดงาน/โครงการของส่วนกลางบ่อยครั้งที่ไม่สอดคล้องและเป็นตามบริบทและความต้องการทางวิชาการของสถานศึกษา การกำกับติดตามและประเมินผลที่ขาดประสิทธิภาพ เหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่สถานศึกษาทั้งสิ้น (Pinsuda Siridhrungsri (2014) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Wohlstetter (1995) ที่กล่าวถึงสาเหตุของความล้มเหลวในการนำรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไปปฏิบัติไว้ดังนี้ คือ มีการใช้แต่เพียงรูปแบบไม่ใช้กระบวนการ ผู้บริหารทำงานโดยใช้แนวคิดของตนเองเป็นหลัก อำนาจการตัดสินใจถูกผูกขาดหรือจำกัดไว้แต่ที่คณะกรรมการโรงเรียน และกระบวนการทำงานไม่มีความเปลี่ยนแปลงตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

จากความสำคัญของการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลและสภาพปัญหาการบริหารโรงเรียนเป็นฐานดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ด้วยมองเห็นและตระหนักว่าสถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญที่สุด ในอันที่จะทำหน้าที่ในการพัฒนาคนในประเทศให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สถานศึกษาจึงต้องมีกระบวนการบริหารจัดการที่ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูงตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ผู้วิจัยจึงได้กำหนดประเด็นการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ซึ่งผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางแก่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการช่วยกันพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นสถาบันที่เข้มแข็งที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาและที่สำคัญคือ เพื่อให้ได้แนวทางการดำเนิน งานที่เหมาะสมเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถาน ศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยการทดลองใช้

ขอบเขตการวิจัย

กำหนดขอบเขตของการวิจัยตามระยะการวิจัยทั้ง 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

1.1 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา

1) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 9 คน เพื่อยืนยันองค์ประกอบ

2) กลุ่มเป้าหมายเพื่อศึกษาความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จำนวน 199 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 83 คน และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 116 คน

1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกระจายอำนาจ 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพและครู

มีอาชีพ 4) การมุ่งเน้นคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และ 5) ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

1.3 ขอบเขตด้านสถานที่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 83 โรงเรียน

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

2.1 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา

1) ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) จำนวน 13 คน เพื่อร่างรูปแบบ

2) ผู้ทรงเชี่ยวชาญในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 9 คน เพื่อยืนยันรูปแบบ

2.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

2.3 ขอบเขตด้านสถานที่

ห้องประชุมโรงเรียนชุมแพศึกษา อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยการทดลองใช้

3.1 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา

1) กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 24 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครู จำนวน 23 คน

2) ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบ จำนวน 5 คน

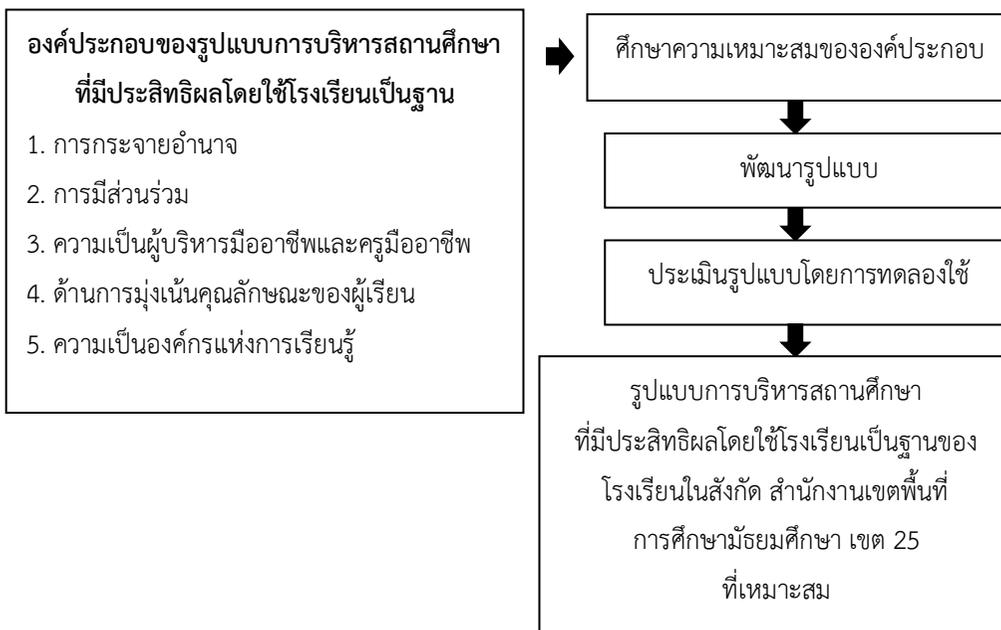
3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

โครงการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

3.3 ขอบเขตด้านสถานที่

โรงเรียนชุมแพพิทยาคม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบ

1.2 ยืนยันองค์ประกอบของรูปแบบ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1) สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยครอบคลุมในประเด็น ดังนี้ (1) องค์ประกอบพร้อมทั้งตัวชี้วัดที่เป็นผลจากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย มีความครบถ้วนเพียงพอหรือไม่ และควรเพิ่มเติมหรือปรับปรุงแก้ไขจากที่ผู้วิจัยนำเสนออะไรบ้าง (2) องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทั้ง 5 ด้าน จากที่ผู้วิจัยนำเสนอ มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 หรือไม่อย่างไร

2) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก

3) ศึกษาความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดกับกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) และได้กำหนดความเหมาะสมของรูปแบบไว้ 5 ระดับ

4) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

2.1 การสนทนากลุ่ม โดยนำผลการดำเนินการในระยะที่ 1 มาจัดรวบรวมเป็นข้อมูลสารสนเทศเบื้องต้น และจัดทำเป็นร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25

2.2 สัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันรูปแบบ ในประเด็นความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

2.3 ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบ ตามข้อ เสนอแนะและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและสร้างเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์เพื่อนำไปประเมินรูปแบบโดยการทดลองใช้ต่อไป

ระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยการทดลองใช้

3.1 นำรูปแบบ ที่ผ่านการยืนยันรูปแบบจากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ มาทดลองใช้ในสถานศึกษาตามที่กำหนดไว้ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1) การวางแผน (Plan) คือ การดำเนินการตามแนวทางการวางแผน โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายของสถานศึกษา ที่เป็นสถานศึกษาทดลองใช้รูปแบบ ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 2

2) การปฏิบัติ (Act) คือ การพัฒนาตามรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

3) การสังเกตการณ์ (Observe) คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ (Complete participant) ในการดำเนินการใช้รูปแบบ

4) การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) คือ การนำผลการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบ มาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง และพัฒนารูปแบบ โดยการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย

3.2 ประเมินรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1) แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินรูปแบบ โดยการประสานขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อขอแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินรูปแบบ

2) สร้างเครื่องมือประเมิน ประกอบด้วย แบบประเมินการปฏิบัติตามตัวชี้วัด และแบบประเมินระดับคุณภาพของรายการที่ปฏิบัติตามตัวชี้วัด

3) การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1) ผลการปฏิบัติตามตัวชี้วัด และคุณภาพของการปฏิบัติตามโครงการ โดยการหาค่าเฉลี่ย () ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) จากความคิดเห็นของผู้ประเมินทั้ง 5 คน มีเกณฑ์ในการแปลความหมาย 5 ระดับ ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติตามตัวชี้วัด/มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติตามตัวชี้วัด/มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติตามตัวชี้วัด/มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติตามตัวชี้วัด/มีคุณภาพอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติตามตัวชี้วัด/มีคุณภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.2) ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนาตามรูปแบบโดยการหาค่าเฉลี่ย () ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) จากความคิดเห็นของผู้ประเมินทั้ง 5 คน มีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

4.51 - 5.00 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาขององค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สรุปได้ว่า ประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 ด้าน และมีตัวชี้วัด 45 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การกระจายอำนาจ มี 5 ตัวชี้วัด 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม มี 7 ตัวชี้วัด 3) ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพและครูมืออาชีพ มี 16 ตัวชี้วัด 4) การมุ่งเน้นคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน มี 9 ตัวชี้วัด และ 5) ความเป็นป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มี 8 ตัวชี้วัด

ส่วนผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของรูปแบบ สรุปได้ว่า โดยภาพรวม 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมขององค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้ดังนี้ 1) การมุ่งเน้นคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 4) ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพและครูมืออาชีพ และ 5) การกระจายอำนาจ ตามลำดับ ซึ่งทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

2. ผลการพัฒนาารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 สรุปผลดังนี้

1) สรุปผลการร่างรูปแบบ โดยการสนทนากลุ่ม สรุปได้ว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการทดลองใช้ โดยกำหนดเป็นโครงการพัฒนา การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานศึกษา 1 แห่ง โดยการอบรมเข้ม (Intensive training)

2) สรุปผลการยืนยันรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 สรุปผลได้ว่า รูปแบบในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยความมีประโยชน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ความเหมาะสม ความถูกต้องและความเป็นไปได้ ตามลำดับ

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยการทดลองใช้ สรุปได้ดังนี้

1) ผลการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบจากการทดลองใช้ ในภาพรวมสรุปดังนี้ (1) โครงการที่ทดลองใช้ตอบสนองปัญหาและความต้องการจำเป็นที่แท้จริงได้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิผล (2) บุคลากร มีความพร้อม มีความรู้ความสามารถ พร้อมรับการฝึกอบรมและพัฒนาได้อย่างหลากหลายรูปแบบ จึงทำให้สามารถดำเนินโครงการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ (3) งบประมาณเพียงพอในการดำเนินงาน (4) วัสดุอุปกรณ์ มีความพร้อม เหมาะสม และเพียงพอ (5) การบริหารจัดการ มีความเหมาะสมและยืดหยุ่น มีการกำหนดเป้าหมายของโครงการร่วมกัน กำหนดกิจกรรม ทางเลือก สถานที่ วิธีการร่วมกัน (6) กระบวนการของโครงการ มีผลการดำเนินงานโครงการการปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ และ (7) ผลผลิตของโครงการ มีการดำเนินการตามโครงการบรรลุวัตถุประสงค์

2) ผลผลการประเมินรูปแบบ โดยการทดลองใช้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน สรุปได้ดังนี้ (1) ในภาพรวมมีผลการประเมินการดำเนินการตามรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และ (3) ผู้เข้ารับการพัฒนามตามรูปแบบ สรุปในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 สรุปได้ว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านความเป็นผู้บริหารมืออาชีพและครูมืออาชีพ การมุ่งเน้นคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และด้านความเป็นเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จากสรุปผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของผู้วิจัยที่ดำเนินการโดยการสังเคราะห์ข้อมูลจาก 2 ส่วน คือ การบริหารที่มีประสิทธิผลและการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จากนั้นนำองค์ประกอบที่ได้มาวิเคราะห์ความหมายในส่วนที่มีความหมายเดียวกัน หรือองค์ประกอบที่มีลักษณะเรียกชื่อแตกต่างกันที่เป็นกลาง (Neutral) ที่สะท้อน

ให้เห็นความหมายเดียวกัน แล้วสรุปรวมได้องค์ประกอบทั้ง 5 ด้านดังกล่าวข้างต้น แต่ก็ถือว่าสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวถึงหรือเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดังเช่น Caldwell and Spinks (1990) ที่ได้สรุปว่าลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลว่า ประกอบด้วย 1) เน้นเรื่องการเรียนการสอน 2) การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมจากครู ผู้ปกครองและนักเรียน และ 3) การบริหารแบบกระจายอำนาจ และ Cheng (1996) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นต้องปรับกระบวนการและวิธีการที่เน้นแต่เรื่องการเรียนการสอน ปรับไปสู่การบริหารโดยการกระจายอำนาจไปยังโรงเรียนที่เป็นหน่วยปฏิบัติและให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง ทั้งนี้ในส่วนของนักวิชาการไทยก็ได้กล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ด้วย ดังที่ Rung Kaewdang (2003) ที่ได้กล่าวถึงการปฏิรูปการศึกษาเพื่อเตรียมคนเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 โดยสาระหลักประการหนึ่งของการปฏิรูป คือ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาให้มีอิสระในการบริหาร เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและบริหารโรงเรียนสู่ความสำเร็จ และ Uthai Boonprasert (2000) สรุปว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นกลยุทธ์ในการปรับปรุงการศึกษาโดยเปลี่ยนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจจากส่วนกลางไปยังโรงเรียนโดยเน้นหลักการสำคัญ ดังเช่น การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม

ในส่วนของผลการศึกษาคความเหมาะสมขององค์ประกอบที่สรุปว่าโดยภาพรวม 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการมุ่งเน้นคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพและครูมืออาชีพ และการกระจายอำนาจ ตามลำดับนั้น หากพิจารณาถึงความเหมาะสมในภาพรวมที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดนั้น อาจเนื่องมาจากการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียน ที่ส่วนใหญ่จะมองในเชิงระบบบริหารจัดการศึกษาที่มุ่งเน้น 4 กลุ่ม ดังนี้ ผู้เรียน (คุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน) ชุมชน (การบริหารแบบมีส่วนร่วม) สถานศึกษา (ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้) และบุคลากร (ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพและครูมืออาชีพ) ซึ่งทั้งผู้เรียน ชุมชน สถานศึกษาและบุคลากร ถือเป็นหัวใจของการศึกษาในรูปแบบของการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สอดคล้องกับ Pruchya Sawarut (2004) ที่ได้เสนอองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดการศึกษาไว้ ดังนี้ 1) คุณภาพของสถานศึกษา 2) คุณภาพของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา 3) การผลิตและพัฒนาครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง 4) คุณภาพของนักเรียนและการสนับสนุนของผู้ปกครอง 5) การสนับสนุนจากรัฐ 6) เทคโนโลยีการศึกษา และ 7) สังคมและสภาพแวดล้อม และ Werayut Chatakan (2011) ได้สรุปปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จในการจัดการศึกษาประกอบด้วยส่วนที่สำคัญ ดังนี้ 1) ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพของครู 2) ความพร้อมในการบริหารจัดการที่มีคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา 3) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน และ 4) การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และ Uthai Boonprasert (2000) ที่สรุปว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

เป็นกลยุทธ์ในการปรับปรุงการศึกษาโดยเปลี่ยนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจจากส่วนกลางไปยังโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครู สมาชิกในชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ศิษย์เก่าและผู้บริหารโรงเรียน ได้มีอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ การบริหารบุคคล วิชาการ และการบริหารงานทั่วไปให้เป็นไปตามความต้องการ ของนักเรียนผู้ปกครองและชุมชน สำหรับผลสรุปองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุด คือ ด้านการมุ่งเน้นคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนนั้น อาจเนื่องมาจากกลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นไปทางเดียวกันว่า ผู้เรียน คือ หัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาประสิทธิภาพ และคุณภาพการจัดการศึกษาจะถูกตัดสินโดยผู้เรียน และผู้มีส่วนได้เสียของสถานศึกษา การพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพและตามความต้องการของแต่ละคน สถานศึกษาต้องกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียน และบริการต่าง ๆ ที่ได้มาจากการศึกษา และวิเคราะห์ถึงความต้องการของผู้เรียน ผู้มีส่วนได้เสีย สถานศึกษาจะต้องมีทางเลือกที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน จะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาและสร้างคุณค่าให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นการออกแบบหลักสูตร และการสอนที่มีคุณภาพจะต้องตอบสนองและได้มาจากความต้องการของผู้เรียน ดังนั้นการพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และมุ่งส่งเสริม ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เหมาะสมตามช่วงวัย จึงเป็นหน้าที่หลักของสถานศึกษาที่ต้องพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ (The Ministry of Education. 2010) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Caldwell and Spinks (1990) ที่ได้สรุปว่าลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้นประการสำคัญ คือต้องเน้นเรื่องการเรียนการสอน และ Somchai Thepsang (2009) ที่สรุปว่าลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลประกอบด้วด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนว่าประกอบด้วย 1) ความพึงพอใจในการเรียนของผู้เรียน 2) การพัฒนาด้านวิชาการของผู้เรียน 3) การพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน และ 4) การพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน

2. ผลการร่างรูปแบบโดยการสนทนากลุ่ม สรุปได้ว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการร่างเป็นรูปแบบ เพื่อนำไปทดลองใช้ โดยกำหนดเป็นโครงการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษา 1 แห่ง โดยการอบรมเข้ม (Intensive training) นั้น เป็นไปดังที่ McCauley (1998) ที่ได้สรุปวิธีการพัฒนาว่า การฝึกอบรมเป็นวิธีการที่สำคัญอีกวิธีหนึ่งในการพัฒนา มีงานวิจัยต่าง ๆ ยืนยันว่าการฝึกอบรมจะช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจสถานการณ์และเข้าใจวิธีการที่จะควบคุมกิจกรรมของกลุ่ม การฝึกอบรมจะช่วยให้มีความรู้ ู้กระบวนการในการนำ และรู้จักเทคนิคที่จะปรับพฤติกรรมของตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ต่าง ๆ และ Sontaya Polsri (2004) ก็ได้กล่าวว่า ลักษณะที่สำคัญของการพัฒนาต้องเป็นแผนและโครงการคือ เกิดขึ้นจากการเตรียม การไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใคร ด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ เป็นต้น ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยน แปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีเตรียมการไว้ล่วงหน้าในส่วนของการนำรูปแบบไปทดลองใช้เพื่อประเมิน ผลรูปแบบนั้น

3. ผลการประเมิน โดยการทดลองใช้

1) ผลการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบ ที่สรุปผลจากการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในภาพรวมสรุปว่า 1) โครงการที่ทดลองใช้ตอบสนองปัญหาและความต้องการจำเป็นที่แท้จริงได้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ 2) บุคลากร มีความพร้อม มีความรู้ ความ สามารถ พร้อมรับการฝึกอบรมและพัฒนาได้อย่างหลากหลายรูปแบบ จึงทำให้สามารถดำเนินโครงการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ 3) งบประมาณเพียงพอในการดำเนินงาน 3) วัสดุอุปกรณ์ มีความพร้อม เหมาะสม และเพียงพอ 4) การบริหารจัดการ มีความเหมาะสมและยืดหยุ่น มีการกำหนดเป้าหมายของโครงการร่วมกัน กำหนดกิจกรรม ทางเลือก สถานที่ วิธีการร่วมกัน 4) กระบวนการของโครงการ มีผลการดำเนินงานโครงการการปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ และ 5) ผลผลิตของโครงการ มีการดำเนินการตามโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้จากสรุปผลดังกล่าว อาจเนื่องมาจากก่อนการนำรูปแบบไปทดลองใช้ ได้มีการกำหนดรายละเอียดของการพัฒนาตามรูปแบบและมีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจน ได้แก่ การสนทนากลุ่ม (Focus discussion) เพื่อร่างรูปแบบ และ มีการตรวจสอบและยืนยันรูปแบบโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) อีกทั้งยังมีการกำหนดรายละเอียดในการใช้รูปแบบ 8 ประการ ได้แก่ 1) ชื่อรูปแบบ 2) คำชี้แจงในการใช้รูปแบบ 3) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ 4) หลักการของรูปแบบ 5) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 6) เนื้อหาสาระ 7) กระบวนการ พัฒนาตามรูปแบบ และ 8) การวัดและประเมินผล จึงส่งผลให้การดำเนินงานทดลองใช้รูปแบบเป็นไปดังสรุปผลดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับ Boonchom Srisa-ard (2010) ที่ได้แบ่งการดำเนินการพัฒนารูปแบบออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ การพัฒนารูปแบบและการทดสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบ ในส่วนการพัฒนารูปแบบนี้ ดำเนินการโดยวิเคราะห์ลำดับขั้นตอนในการทำวิทยานิพนธ์ หลักการเขียนรายงานการวิจัย จุดบกพร่องที่มักจะพบในการทำวิทยานิพนธ์ ฯลฯ แล้วนำองค์ประกอบเหล่านั้นมาสร้างรูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์ตามลำดับขั้นตอนในการทำวิทยานิพนธ์ หลังจากนั้นจะเป็นขั้นตอนที่ 2 นำรูปแบบดังกล่าวไปทดสอบและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบ และ Stoner and Wankel (1986) ที่ได้กล่าวไว้ว่ารูปแบบเป็นการจำลองความจริงของปรากฏการณ์เพื่อทำให้เราได้เข้าใจความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนของปรากฏการณ์นั้นๆได้ง่ายขึ้น

2) ผลการประเมินการรูปแบบ ที่สรุปว่า (1) การดำเนิน การตามรูปแบบจากรายการปฏิบัติ ตามตัวชี้วัดในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด (2) การดำเนินการตามรูปแบบจากระดับคุณภาพของรายการที่ปฏิบัติตามตัวชี้วัด โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ (3) ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนามตามรูปแบบ สรุปในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ทั้งนี้จากผลสรุปดังกล่าวนี้ อาจเนื่องมาจากรูปแบบที่สร้างและพัฒนาขึ้นมานั้นผ่านกระบวนการต่างๆอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษา จึงสามารถนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติได้เป็นอย่างดี เมื่อนำไปใช้จริง ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยที่ได้รับการชี้แจงทำความเข้าใจในการนำรูปแบบไปใช้ มีการระบุเป้าหมายที่ชัดเจน ทุกคนมีส่วนร่วมและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีการประเมินผลเป็นระยะ ทราบผลว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยแค่ไหน ถ้ายังไม่บรรลุเป้าหมายก็ระดมความคิดเห็น ช่วยดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ และใน

ประการสุดท้ายมีการสรุปผล รายงานผล (รายงานโครงการ) อีกทั้งในการประเมินรูปแบบได้มีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นคณะกรรมการประเมินรูปแบบจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ประกอบด้วย นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 1 คน นักวิชาการด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 2 คน และ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 2 คน จึงทำให้การประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ปรากฏผลดังกล่าวนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ครั้งนี้ พบว่า มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกระจายอำนาจ 2) ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) ด้านความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ และครูมืออาชีพ 4) ด้านการมุ่งเน้นคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และ 5) ด้านความเป็นป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ หน่วยงานหรือผู้สนใจสามารถนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้

1.2 ควรจะส่งเสริมให้สถานศึกษาได้นำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนไปใช้ โดยอาจศึกษาความต้องการพัฒนาเฉพาะในองค์ประกอบที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาหรือบริบทของสถานศึกษา หรือนำไปประยุกต์ใช้ทั้งหมดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยการกระจายอำนาจ หรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยการกระจายอำนาจ

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบหรือตัวชี้วัดของความเป็นผู้บริหารมืออาชีพและครูมืออาชีพ

References

- Boonchom Srisa-ard. (2010). *Introduction of Research*. (8thed). Bangkok: Suviriyasarn.
- Caldwell, B.J., and Spinks J.M. (1990). *The Self-Managing School*. London: Taylor and Francis (Printers) Ltd.
- Cheng, Yin Cheong. (1996). *School Effectiveness and School-Based Management: A Mechanism for Development*. Washington: The Flamer Press.

- Gamage, D. (2003). *School-based management leads to shared responsibility and quality in education*. Australia: The University of Newcastle.
- Hoy, W. K. and Miskel, C.G. (2001). *Educational administration: Theory, Research, and Practice*. (6thed). Singapore: McGraw-Hill.
- McCauley, C.D., & others. (1998). *The Center for Creative Leadership: Handbook of Leadership Development*. San Francisco : Jossey – Bass.
- Ministry of Education. (2008). *The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)*. Bangkok: Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education.
- Ministry of Education. (2010) *The Ministry of Education 2010 Annual Report*. Bangkok: Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education.
- Office of the Education Council. (2004). *Strategic Recommendations for Education Reform*. Bangkok: Century Co. Ltd.
- Pinsuda Siridhrungsri. (2014). *Upgrading Thai Teachers in 21st Century*. Documentation Conference 6 - 8 May 2014.
- Pruchya Sawarut. (2004). *Thai education reform*. Bangkok: Office of Educational Reform.
- Rung Kaewdang. (2003). *School as Juristic Person*. Bangkok : Thai Wattana-panich.
- Somchai Thepsang. (2009). *Modern Management: The Key to Excellence*. Bangkok: Promotion Center academic.
- Sontaya Polsri. (2004). *Theories and principles for community development*. 5 edition. Bangkok: Odien Store.
- Stoner, A.F., & Wankel, C. (1986). *Management*. 3rd ed. New Delhi: Prentice – Hill.
- Sumrit Kangpheng. (2008). *Administrative Factors Affecting School Effectiveness: Model Development and Validation*. Doctor of Education Thesis in Educational Administration, Graduate School, KhonKaen University.
- Teera Runcharoen. (2010). *Administration for Learning Reform*. Bangkok: Khaofang: Publishing.
- Uthai Boonprasert. (2000). *The Study of Administrative and Educational Management using School-Based Management*. Bangkok: Kurusapha Ladprao Publisher.
- Werayut Chatakan. (2011). *Management Techniques for Professional Education Administrators*. Bangkok: Vprint.
- Wohlstetter, P. (1995). “Getting School-based Management Right: What Works and What Doesn’t”. *Phi Delta Kappan*, 77 (1), 22-25.